

מה אהבתי

מאריכין לו ימיו ושנותיו

לזכר נשמתם של מ"ה קדושי מירון תשפ"א

"כל המשלים פרשיותיו עם הציבור, מאריכין לו ימיו ושנותיו"

למי יש מצווה ללמד את רזי התורה?

רצון השם

המגיד ו'החזוה' משיבים את הגלגל לאחור

סיפורו של שבת

האם יש לקרוא את ד' פרשיות שמו"ת?

ואלה שמו"ת

מה לכבוד הבריות אצל גנב?

בעין הפרשה

הקדושה, וממילא אור התורה ואור השגחתו יתברך מלווים אותו גם בשפל מצבו. והרי זה כאילו מדברת התורה הישר לנפשו המיוסרת של העבד העברי שנמכר בגניבתו: אינך לבד. השם עמך. נמצא כל עצה ואופן כדי להעלותך אל דרגת הקדושה הראויה ליהודי! ולא עבד לבדו אלא כל מי שנפל למקומות לא ראויים, יכול לשאוב קורטוב נוחם ואמונה, מהידיעה כי התורה הקדושה מחפשת ומבקשת כיצד להיטיב את מצבו הרוחני הירוד.

מסיבה זו, יש בפרשתנו נ"ג מצוות שכולן תלויות בבית דין - שנקרא בשם נכבד זה, אלוהים (חול)? משום שתפקידו הוא לגלות את האלוקות המוסתרת בכל דבר - גם מה שנראה ונחזה רע כביכול. על הצדיקים מוטל לחשוף בפני האדם, בכל מצב, ולהאיר לפניו את הדרך כעמוד ענן וכעמוד אש, שהקב"ה נוכח עם האדם בכל מקום ובכל דרגה.

וזו היא פשר הסמיכות לפרשת קבלת התורה: היות ובמעמד הר סיני נתגלה אור האמת, שיאמין כל אדם כי "אנוכי הו'ה אלוקיך", הוא עיקר האמונה, דהיינו: כל מה שעובר על בר ישראל, הכל הוא מאיתו יתברך, בחינת "אנוכי", והשי"ת נמצא בכל מקום, פרשת משפטים הינה המשך ישיר להארת אור השם יתברך באמונה פשוטה, בכל מצב.

(על פי ליקוטי)

רגע אחרי קבלת התורה במעמד הר סיני באימה ויראה, גילוי אלוקי שגרם להתעוררות עצומה בקרב כל ישראל, והנה, מיד לאחר מכן, מגיעה פרשת משפטים העוסקת בהלכות נזיקין, חבלה ועוד. ולא סתם הלכות נזיקין, אלא דיני גנב שאין לו לשלם ונמכר בגניבתו לעבד עברי - כזה שהתמיד במעשיו הרעים שנים ארוכות, עד שאיבד כל אפשרות לקבל סיוע מבני משפחתו או מידידיו. לאיזה רמות של שפל אנו נאלצים להתכופף מרום מעמד הר סיני - הישר אל גנב נאלח שכזה, והלא תורתנו תורת אמת היא, כיצד תתיישב הסתירה בין שני קטבים אלה?

כדי להבין זאת עלינו להתבונן בפנימיות התורה. כידוע, דרשו רבותינו ז"ל על הפסוק "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", כי הושווה הכתוב אישה לאיש, לכל דינים שבתורה. אישה ואיש, כך לימדנו חכמי האמת, הרי הם שתי הבחינות של "אמת" ו"אמונה", שמוטל עלינו להשוותם. כיוון שעיקר הגלות נובעת מחמת החיסרון באמונה, שהרי אילו היינו מאמינים כי כל מה שעובר עלינו הכל מאיתו יתברך, כמעט ולא היינו חשים בקושי הגלות.

על כן, התורה הקדושה יורדת ומפרטת לא רק את דיני עבד שנמכר בגניבתו כמושג הלכתי גרידא, אלא מבארת לאותו עבד: דע כי לא איבדת את צלם האלוקים אשר עימו נבראת; יש לך חלק ונחלה בתורה

פתח דבר

הרה"ח רבי מאיר חמנ אלחנן שליט"א

משפטי השם אמת, צדקו יחדיו

והרש"י נציין כי כבר כתב ה"פרי מגדים" בהקדמתו לאורח-חיים על החושבים שיש בושה בלימוד זה, כי **לו חכמו ישכילו ויקדימו לימוד חומש ורש"י לשאר לימודים.**

גם בעל "שפע חיים" מצאנז זיע"א התרעם על אלו שיש להם עשר ידות בגפ"ת ואילו ידיעה בחומש ורש"י אין להם אפילו כאצבע. והמליץ על כגון דא: **"צורבא דרבנן"** - נחשבים לעיתים תלמיד חכם, אך בפועל מדובר ב"עם הארץ מדאורייתא", דהיינו שב'אורייתא' - בתורה שבכתב ובחומש-רש"י אין לאותו תלמיד חכם כביכול, כל ידיעה והרי הוא הוא כעם הארץ...

לציבור להשלים בכל שנה כל התורה. ומחמת זה נפסק בש"ע סימן רפ"ה סעיף ז' שאין צריך לקרות פרשת יו"ט, כיוון שקוראים אותה בזמנה. ואם כן, פשוט שהוא הדין לקריאת הד' פרשיות.

גם לפי הטעם שתיקנו שמו"ת כדי "שיהיה רגיל במה שהצבור יקראו" ולפי זה היה צריך לקרוא גם קריאות של יו"ט וד' פרשיות, אך כבר נפסק שלא נהגו כן.

צורבא מרבנן - ועם הארץ מדאורייתא

בהקשר ללימוד המקרא, התרגום

ואלה שמו"ת

הלכות, טעמים ומנהגים בקריאת שניים מקרא ואחד תרגום

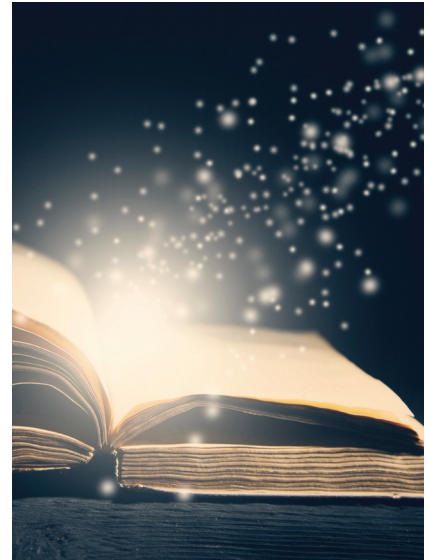
האם חובה לומר שמו"ת על ארבע פרשיות

כתב בתרומת הדשן שאין חיוב להשלים את הפרשה שקוראים בד' פרשיות שניים מקרא ואחד תרגום, והוסיף, כי כך נראה בעיניו שלא נהגו רבותינו להשלים.

ורבי משה פיינשטיין כתב, כי הדין הוא להשלים פרשיותיו עם הצבור הוא כדי שילמד כל התורה בכל שנה, כמו שתיקנו

מתחילים משמורת

עצות והיגיים על מצוות קריאת
"שניים מקרא ואחד תרגום"

פסוקים, לפני כל הפלפולים

בחסדי הבורא יצאנו ממצרים ועברנו את ים סוף, אחרי שראינו את יד ה' זורעו הנטויה, זכינו גם להתקרב למרגלות הר סיני ולקבל את התורה. וכעת סוף סוף אנחנו זוכים להכנס פנימה וקצת להעמיק במצוות התורה.

אחרי שקראנו באריכות על כל הניסים והנפלאות, ולמדנו כמה פרשיות גדשות באותות ומופתים, הגענו בשמחה

אל פרשת משפטים, פרשה מבורכת וגדושה במצוות, הלכות וחוקים.

ראש דְּבָרָךְ אָמַת

כל ילד שהתחיל ללמוד קצת גמרא יודע, כי היסוד הראשוני של כל 'סדר נזיקין' מונח בפסוקי פרשתנו. כל בחור ישיבה

שקצת זכה להעמיק ולהכנס בחדרי תורה, מכיר היטב פסוקים רבים מתוך הפרשה, ויודע גם לצטט עליה את דברי רש"י על המשנה הראשונה במסכת בבא קמא: "ארבעה אבות נזיקין, השור והבור - כסדר שהן כתובין בפרשה סדרן במשנה, דפרשה ראשונה נאמרה בשור, שניה בבור".

מימות עולם הפרשה והמשנה הולכים שלובים ודבוקים זה בזה. התורה שבכתב והתורה שבעל־פה, החומש והגמרא - הינם מקשה אחת. המקרא והמשנה - הינם תורה אחת ומשפט אחד אותם זכינו לקבל בהר סיני.

ובאמת, מי שקצת מתבונן אינו יכול שלא להתרגש מן העובדה שמספר קטן של פסוקים בפרשתנו, בתורה שבכתב, הפכו למסכתות שלמות בתורה שבעל־פה: בבא קמא, בבא מציעא, חולין. מפליא להתבונן ולראות איך פסוקי הפרשה הופכים למשניות שלמות בסדר נזיקין, ואיך התורה שבעל־פה משלימה את התורה שבכתב, ומדייקת כל תג וכל אות ממנה.

כל ייתור וכל רמז, כל מילה וכל אות - נדרשים ונלמדים בחדווה ובצהלה בבתי המדרשות. כל פסוק נטחן הדק היטב, כשהכל מנסים ומתאמצים להבין 'מה כתוב פה', משתוקקים ומאוחדים סביב מטרה אחת, לדעת מה מבקש הפסוק ללמד אותנו.

בין פסוקי הפרשה שלנו, ניתן לחוש בקלות, בעומק התורה וברוחבה. מי שקצת למד 'סדר נזיקין', זוכר מן הסתם סוגיות ולימודים שלמים שנלמדו מכל פסיק ותג.

"ארבעה שומרים כתובים בפרשה", כך אומרים חז"ל (בבא מציעא פרק ז משנה ח). והגם שבקריאה 'מלמעלה' מי שעובר על הפסוקים לא ימצא שם את המילים 'שומר חנים' או 'שומר שכר', שוכר או שואל - גם אם יחפש שם בזכוכית מגדלת. אבל כאן נכנסו רבותינו לתמונה, ולימדונו איך 'קוראים' פסוק: "פרשה שניה נאמרה בשומר חנים, פרשה שניה נאמרה בשומר שכר" (ב"מ צד:), כן, לא די לקרוא את הפסוק כמו

שהוא, אלא יש להתעכב עליו ולהבין היטב מה כתוב ומקופל בתוכו.

מהלכים שלמים, פלפולים ארוכים, שחלקם עוד זכורים לנו משנות הנערות ומי הבחרות, עולים ונזכרים לנו בשעת קריאת הפרשה.

אשר על כן חשוב לזכור היטב, כי הבסיס של כל הררי הפלפולים, התשתית עליה יושבים כל החידושים, תלויה בהבנת הפסוק על מכונו. מכלי ראשון. הבנת משמעותו, והכרתו כמו שהוא 'בגודל טבעו'.

לא אחת ניתן למצוא בחור שמתקשה בהבנת סוגיא כלשהי, נסיונות והסברים ארוכים יעלו בתוהו, מגידי שיעור מבריקים גם

הם לא ממש יעזרו. אבל לפתע כשיגישו לו את המקור של הדברים בבהירות, יפתחו לו את החומש ויכירו לו את הפסוקים עליהם מושתת הסוגיא, בצורה מוסברת ומבוארת, לפתע הוא יגלה איך כל הבנין בנוי ומסודר בטעם ומתיקות. פתאום הקושי של אביי וגם התירוץ של רב פפא - יובנו לו בצורה מושלמת.

נְעִשָׂה וְנִשְׁמָע

הנה כי כן, חשוב לזכור כי הציווי והמצווה לקרוא מידי שבוע 'שניים מקרא ואחד תרגום', הוא לא - כפי שיש סבורים בטעות, רק לבעלי בתים או לאנשים שאינם יודעים להתעמק בסוגיות קשות, ולא מוצאים זמן או יכולת להתעמק בלימוד התלמוד, אלא נזכור ונזכיר ללא הרף כי זו חובה על כל תלמיד חכם שעוסק בתורה, חובה גם על כל בחור ישיבה או אברך.

וכפי שכתבו המפרשים שמעלת 'שניים מקרא' רבה ונפלאה היא, גם בכך שיש בה כדי לעורר ולפתוח את הלב להבין את סוגיות הגמרא אל נכון, כי כשה'מבוא' מוכר ובורר, אזי קל יותר להבין את המשך הסיפור.

באמצעות לימוד הפרשה זוכה האדם לשמור על קשר עקבי ושבועי עם פרשיות התורה הקדושה, להעניק לעצמו היכרות טובה ומעמיקה עם פסוקיה ומצוותיה, עליהם אמרנו בפרשתנו (שמות כד, ז), כולנו באהבה: 'נְעִשָׂה וְנִשְׁמָע'.

לעילוי נשמת הקדושים

ביום שישי הקודם, ערב שבת פרשת יתרו, שעה בה כל עם ישראל עסוק בהכנות לקראת שבת המלכה, הסתלקו בטרגדיה מחרידה שלוש נשמות זכות וטהורות, הי"ד. עמקו מחשבותיו יתברך, 'משפטיך תהום רבה', ואין מי שיעמוד בסוד ה', אולם נדמה כי העילוי נשמה הגדול ביותר שנוכל לעשות לכבודם של אותם קדושים, הוא לראות איך לקדש את יום שישי ושבת ביותר לימוד תורה.

אמנם ביום שישי יש מצוה שהאדם יתבטל קצת מתלמודו, כדי לעזור בהכנות לשבת, אך עדיין חשוב לזכור כי ישנו לימוד תורה מסוים, שמתאים ומיועד בעיקר ליום שישי - 'שניים מקרא ואחד תרגום', אם נקח על עצמנו להתחזק בלימוד הפרשה ביום שישי לעילוי נשמתם, ודאי שלא תהא נחמה גדולה מזו. ואין כמו התורה כדי להוסיף הגנה ושמירה על עם ישראל.

מעלת 'שניים מקרא' רבה ונפלאה היא, גם בכך שיש בה כדי לפתוח את הלב להבין את סוגיות הגמרא אל נכון

התורה לפנינו

רצון
השם
בעומק
הפרשה

התורה מהלכת בנתיבים של עושי צדקה

"ואלה המשפטים" - מה כתיב למעלה מן הפרשה? "ושפטו את העם בכל עת" ואמר כאן: "ואלה המשפטים" והדברות באמצע... כך התורה: דינין מלפניה ודינין מאחריה והיא באמצע. וכן הוא אומר: "באורח צדקה אהלך בתוך נתיבות משפט" (משלי ה'; כ') - התורה אומרת: באיזה נתיב אני מהלכת? אהלך בדרכם של עושי צדקה! "בתוך נתיבות משפט" - התורה באמצע ודינין מלפניה ודינין מאחריה. דינים מלפניה, שנאמר: "שם שם לו חוק ומשפט" ודינים מאחריה, שנאמר: "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם".

(שמו"ד נ"ג)

יש ללמוד כיצד מקיימין עשרת הדברות

"ואלה המשפטים". הנה בפרשה של מעלה היתה האזהרה שלא תחמוד כל אשר לרעך. ואלה המשפטים אשר הם ידע האדם מה הוא "כל אשר לרעך". "אשר תשים לפניהם" - שאין בהם עשה ולא תעשה כמו באזהרות הפרשה של מעלה, אלא כשיקרה הצורך לשפוט בזה האופן.

(ספורנו בפרשתו, כ"א, א')

אם זוכר את השי"ת בכל מקום נמחליץ עוונותיו

"וכי ישאל איש מעם רעהו... אם בעליו עמו לא ישלם". כל אדם קיבל את נשמתו ואת חייו בהשאלה מן השמים, על מנת שישתמש בהם לטובה, והרי שואל חייב אפילו באונסין, ואם כן כיצד יכול אדם לפטור עצמו מן העבירות שהוא עושה באונס או בשוגג? רק כאשר "בעליו עמו" - שהוא זוכר תמיד את השם יתברך ומקבל על עצמו עול מלכות שמים, אזי "לא ישלם". הוא אשר אמר דוד המלך: "אחת שאלתי מאת ה'" - הרי נשמה אחת ויחידה זו רק שאלתי אותה מאת הבורא, אם כן קיים החשש פן אתחייב אפילו באונסין, אך מכיון ש"אותה אבקש שבתתי בבית ה' כל ימי חיי"

- ששאפתי תמיד להתקרב אל השם יתברך ולהיות עמו, הרי זה אפוא שאילה בבעלים...

(ע"פ דברי הר"ד בונם מפשיסחא ז"ל)

לחזור עם התלמיד כמה פעמים על תלמודו

תנו רבנן, כיצד סדר משנה? משה למד מפי הגבורה, נכנס אהרן ושנה לו משה פירקו. נסתלק אהרן וישב לשמאל משה. נכנסו בניו ושנה להן משה פירקו, נסתלקו בניו, אלעזר ישב לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן... נכנסו זקנים ושנה להן משה פירקו, נסתלקו זקנים, נכנסו כל העם ושנה להן משה פירקו... נסתלק משה, ושנה להן אהרן פירקו. נסתלק אהרן שנו להן בניו פירקו. נסתלקו בניו, שנו להן זקנים

פירקו. נמצא ביד הכל ארבעה. מכאן אמר רבי אליעזר: חייב אדם לשנות לתלמידו ארבעה פעמים... רבי עקיבא אומר: מניין שחייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו? - שנאמר: "ולמדה את בני ישראל" (דברים לא יט). ומנין עד שתהא סדורה בפיהם? - שנאמר: "שימה בפיהם" (שם). ומנין שחייב להראות לו פנים? - שנאמר: "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם".

(עירובין נ"ד ע"ב)

ללמד דברי תורה לקטנים, רזי תורה לגדולים

ר' שמעון בן חלפתא ר' חגי בשם רבי שמואל בר נחמן: "כְּבָשִׁים לְלִבּוֹשָׁה וְקֹחִיר שְׂדֵה עֲתוּדִים" (משלי כ"ז, כ"ו)... הא כיצד? בשעה שתלמידין קטנים כבוש לפניך דברי תורה. הגדילו ונעשו כעתודים - גלה להם רזי תורה. וְדָא מְסִיעֵה למה דתני רבי שמעון בן יוחאי: "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" - מה הסימה הזאת אינה נגלית לכל בריה, כך אין לך רשות לשקע את עצמך בדברי תורה אלא לפני בני אדם כשרין.

(ירושלמי ע"ז פ"ב, ה"ז)

לשנות לפני התלמידים בדרך קצרה

ראיתי אני בלבי כי טוב ללקוט שושני ספירי אמריו בדרך קצרה בלשון צח וכולל יפה ונעים, למען תהיה תורת ה' תמימה שגורה בפי כל איש ישראל, כי כאשר ישאלו לתלמיד חכם דבר הלכה לא יגמגם בה אלא יאמר לחכמה אחותי את... זאת ועוד, התלמידים הקטנים יהגו בו תמיד וישנונו לשונם על פה ותהיה גירסא דינקותא מסודרת בפיהם מקטנותם הלכה למעשה, וגם כי יזקינו לא יסורו ממנו, והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע בהניח להם מעצבם ויגיע כפים ישעשעו נפשם בהגותם בספר זה אשר כולו מחמדים הלכה פסוקה באין אומר ואין דברים. וקראתי שם ספר זה "שולחן ערוך", כי בו ימצא ההוגה כל מיני מטעמים ערוכים בכל ושומרים סדורים וברורים.

(הקדמת מרן הבית יוסף לשריע)

העונש לאדם כדי שישוב מחטאו ויתקרב לקב"ה

"כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור וגנב מבית האיש אם ימצא הגנב ישלם שנים. אם לא ימצא הגנב ונקרב בעל הבית אל האלוקים". "כי יתן איש" - כאשר ה' יתברך, שנקרא "איש", נותן "אל רעהו" - אל היהודי, שהוא בבחינת רעהו ("רעך ורע אביך אל תעזבו") - "כסף או כלים" - את כל הצטרכויותיו החומריות והגופניות, "לשמור" - כדי שישמרם ויחזיקם בקדושה, ולבסוף "וגנב מבית האיש" - הוא פוגם, הוא מקלקל את אבריו ואת כספו וע"כ הוא מוציא את כל זאת מתוך הקדושה, הרי "אם ימצא הגנב" - אם בעת נתנו דין וחשבון על מעשיו ימצא, שהוא עדיין אשם ולא עשה תשובה, אזי "ישלם שנים" - הריהו נענש עונש כפול לפי חטאו.

אבל "אם לא ימצא הגנב" - שעשה תשובה מיד, אזי "ונקרב בעל הבית אל האלוקים" - ע"כ תשובתו הריהו מתקרב אל האלוקים עוד יותר מאשר לפני החטא, שכן "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד..."

(ע"פ חתם סופר בשם הגאון מהר"ד נתן אדלר זצ"ל)

הזוהר הקדוש

פנינים מספר הזוהר הקדוש

מתוך 'אגן הסהר' בעריכת הגר' מינאל פלג שלי"מ"א

וכי ימכר איש את בתו לאמה

וכי ימכר איש - זה הקדוש ברוך הוא. את בתו - זו הנשמה הקדושה. לאמה - להיות אמה משעבדת ביניכם בעולם הזה. בבקשה מכם, בשעה שמגיע זמנה לצאת מן העולם הזה, לא תצא כצאת העבדים, לא תצא מטנפת בחטאים. תצא בת חורין, ברוך נקיה, כדי שישמח בה אדוני וישתבח בה ויתן לה שכר טוב בצחצוחי גן עדן, כמו שנאמר והשביע בצחצחות נפשך. ודאי כאשר תצא ברוך נקיה כראוי.

אם רעה בעיני אדניך,

פשיצא מלכלכת בטנופי החטאים

אבל אם רעה בעיני אדניך, פשיצא מלכלכת בטנופי החטאים ולא נראית לפניו כראוי - אוי לאותו הגוף שאבד מאותה נשמה לעולמים. משום שכאשר הנשמות עולות ברורות ויוצאות נקיות מן העולם הזה, כל נשמה ונשמה נכנסת לספר אוצר המלה, וכלן בשמות, ואומר: זו היא נשמת פלוני עתידה תהיה לאותו הגוף שעזבה. ואז כתוב לו יעדה, בו.

לא יעדה והפדה

וכשיצאת רעה בעיני אדניך, שנטמאה בחטאים ובטנוף של החטאים, אז לא יעדה, בא' ונאבד אותו הגוף מן המנה, והיא לא מודמנת אליו, פרט לאותה שבעלה התרצה ושב בתשובה של הגוף בה, אז כתוב והפדה, כמו שנאמר (איוב ג) פדה נפשו מעבר בשחת. והפדה, זהו באדם, שהעצה שלו שיפדה אותה וישב בתשובה. והקדוש ברוך הוא אומר את זה לשני צדדים, והפדה בתשובה. אחר

ששב בתשובה, פדה אותה מדרך הגיהנם.

לעם נכרי - מחנות נכריים שעומדים באותה דרך של הגיהנם

לעם נכרי לא ימשל למכרה. מי זה עם נכרי? עלובה היא הנשמה, שכאשר יוצאת מן העולם וכן אדם מסטה דרכו עמה, היא רוצה לעלות למעלה לתוך המחנות הקדושים, משום שהמחנות הקדושים עומדים באותה דרך של גן עדן, ומחנות נכריים עומדים באותה דרך של הגיהנם.

זכתה הנשמה, ואותה שמירה ופרישת לבוש הנבדד עליה. פמה מחנות קדושים מעמידים לה להתחבר עמה ולהכניס אותה לגן עדן. לא זכתה - פמה מחנות נכריים מזמנים להכניס אותה בדרך הגיהנם, ואותם מחנות של מלאכי חבלה מזמנים לעשות בה נקמות. בא הכתוב ומוכיח, לעם נכרי לא ימשל למכרה - אלו מלאכי חבלה. בבגדו בה - אותה שמירה שהקדוש ברוך הוא עושה לה שמירה שלא ישלט בה עם נכרי באותה הפריסה ששומרת עליה. ואם לבנו יעדה. בא וראה פמה יש לאדם לעזרה שלא יסנו דרכיו בעולם הזה. שאם זכה אדם בעולם הזה ושומר את הנשמה כראוי, זהו אדם שהקדוש ברוך הוא מרצה ממנו, ומשתבח בו בכל הימים בפמליה שלו ואומר: ראו בן קדוש שיש לי באותו העולם, כך וכך עשה, כך וכך מעשיו מתקנים.

וכשנשמה זו יוצאת מהעולם הזה זכה נקיה וברורה, הקדוש ברוך הוא מאיר לה בכמה אורות, בכל יום קורא עליה: זוהי נשמת פלוני בני, שמירה תהיה לאותו הגוף שעזבה.

(ע"פ זח"ק צו)

בעין הפרשה

מבט והגות לפרשת שבוע

שמור על כבודך

בין שיטי פרשת משפטים המעוטרת במצוות הרבה מצאנו דין שאותו לומד כל ילד בחומש, "כי יגנוב איש שור או שה וטבח או מכרו, חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה" (כא, ז).

לכאורה תמוה, מדוע על הגנב לשלם דווקא חמישה בקר וארבע צאן - ולא להיפך? מדוע קבעה התורה עונש חמוש יותר על הגונב בקר, והקלה על גונב הצאן?

במסכת בבא קמא (ע"ט): דורש רבן יוחנן בן זכאי: "בא וראה כמה גדול כבוד הבריות: שור שהלך ברגליו - חמשה. שה שהרכיבו על כתפו - ארבעה".

היהודי גנב עז, נשאו על גבו והתבזה כשרץ עימו? מורידה לו התורה מעונשו, משום שכבוד הבריות שהתעמעם, כמו מכפר לו על חלק מהעונש.

ועדיין, היכן טמון עומק הדברים?

בפרקי דרבי אליעזר (פרק מג) מסופר על ריש לקיש ושניים מחבריו השודדים, שהיו עוסקים בגזל ובחמס כל היום. רק לאחר שפגש ברבי יוחנן - כמבואר במקומות אחרים בחז"ל - שאמר לו: 'חילך לאורייתא', ושידכו לאחותו, החליט ריש לקיש לעשות תשובה. "מה עשה? הניח לשני רעיו השודדים בהרים ושב לאלקי אביו בכל לבו בצום ובתפילה, והיה משכים ומעריב לפני הקב"ה והיה עוסק בתורה כל ימיו ובמתנות עניים, ולא שב אל מעשיו הרעים עוד, ונתרצית תשובתו", כך מספר המדרש.

ריש לקיש הפך לרבי שמעון בן לקיש, והיה מחדד את רבי יוחנן בשמועותיו, עד שכשאבד מן העולם בקפידתו של רבי יוחנן, הצטער רבי יוחנן וקרא בנהמת ליבו: "היכי את בר לקישה, היכי את בר לקישה".

אלא שבפרקי דרבי אליעזר מסתיים המעשה

המפורסם בפטירתו של רבי שמעון לקיש, בעוד פרט פלאי: "ביום שמת, מתו שני רעיו השודדים בהרים, ונתנו לרבי שמעון בן לקיש חלק באוצר החיים ולשני רעיו בשאול תחתית. ואמרו שניהם לפני הקב"ה: רבש"ע! יש משוא פנים לפניך, זה היה שודד עמנו בהרים והוא באוצר החיים, ואנו בשאול תחתית? אמר להם זה עשה תשובה בחייו ואתם לא עשיתם..."

הוא אומר, כך מסבירים בעלי המוסר, ההסתלקות של רבי שמעון בן לקיש באותו יום של חבריו, הייתה מכוונת משמים, כדי שיוכלו הכל להבחין, כיצד מקבלים בשמים את נשמתו של רבי שמעון בן לקיש ומכניס לו כסא מכובד בגן עדן, לצד התנאים והאמוראים, ואילו שני השודדים האחרים שלא שבו מדרכם - יצטערו מדוע לא תיקנו את דרכם בעודם בחיים.

בדומה לכך מתבאר מדוע הקלה התורה כביכול על גונב הצאן. אין זאת אלא, משום שהתורה הקדושה מבקשת להעביר מסר חד אל ליבו של גונב הכבשה או העז: יהודי, שים לב, עד כמה חסים על כבודך; תן לבבך כמה נשמתו של גנב יקרה למעלה, עד שאפילו משפל המדרגה, מתחשבים בביזוי קל של משא הצאן על הכתף.

חיים למוצאיהם

זווית אמונית בפרשת השבוע
מגדולי הדורות זיע"א ויבנחמ"א

לכל דבר בעולם יש סיבה, לא תמיד היא נגלית

פעמים האדם מגיע לעולם ומקבל דברים שאינו מבין מדוע באו עליו. על כן, אספר המעשה המובא בכתבים, ועל פי זה יובן.

פעם, שלח האר"י הקדוש את תלמידו רבי חיים ויטאל ללכת למקום פלוני סמוך לים כנרת, ושם יראה דבר פלא.

הלך רבי חיים ויטאל לאותו מקום, וראה איש אחד פושט את בגדיו, ובאין משים נשמט ממנו

ארנקו ונפל ארצה. הלה רחץ בים ולאחר שהלך לדרוכו הגיע לשם אדם אחר ומצא את כיסו של הראשון. פתח את הארנק ועיניו אורו בראותו את הממון הרב שנפל לידו, ונטל את הכסף ומיהר להתרחק מן המקום.

הבין רבי חיים ויטאל בדעת קדשו שעדיין לא נסתיים החזיון אשר שלחו רבו לראות, והמתין שם לראות איך יפול דבר.

כעבור זמן מה בא לשם יהודי זקן, וגם הוא עמד לרחוץ במי הים. לפתע הופיע האיש הראשון אשר איבד את כספו במרוצה, ופתח בצעקות על האיש הזקן על שנטל את ממונו. הזקן הכחיש את דבריו מכל וכל, וטען שאינו יודע כלל מה הוא שח. הלה חרה אפו וצעק בקול גדול, הלא אך מלפני זמן מועט אבדתי את צרור כספי, ולא היה כאן איש בלעדך במקום נידח זה, ודאי אתה לקחתו והטמנת אותו תחת אחד השיחים. כה הרעים עליו בקולו, עד שלבסוף קם עליו והכה מכות רצח עד שיצאה נשמתו.

הלך משם רבי חיים בלב נשבר, וסיפר להאר"י הקדוש את כל אשר ראו עיניו. חייך האר"י הק' ואמר, אכן על דעת כן שלחתיך, כדי שתראה את החזיון הזה.

ואגיד לך פשר הדבר: הנה האיש הראשון הזה היה חייב בגלגולו הראשון לאיש השני כפי הסכום המסוים הזה שהיה עכשיו בארנקו שאיבד, ולא רצה לשלם לו, ובאו אז לדין לפני זה האיש השלישי שנהרג, והדיין קיבל שוחד והטה את הדין לחובת האיש השני, ופטר את האיש הראשון.

לאחר שמתו נגזר דינם שירדו שלשתם שנית לעוה"ז בגלגול, וישלם האיש הראשון שאיבד את כספו את חובו לאיש השני שמצא את הארנק, והדיין קיבל את דמי הפסק ונהרג.

על פי האמור, ביאר הרה"ק משינאווא זי"ע (בדברי יחזקאל בפרשתו) את מאמר הזה"ק (משפטים צד.) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וכו' ואלה... סדורין דגלגולא...

כי לכאורה אין מובן שייכות ענין הגלגול לפרשה זו. וכתב שם לפרש, דהנה לפעמים בא לפני הדיינים דין תורה שעל פי דין יש לחייב... בשעה שהאיש שיצא חייב בדינו יודע בעצמו בבירור שהצדק עמו... ובעיניו יפלא איך יצא משפט מעוקל. אכן, הדבר יובן על פי סוד הגלגול.

(נ"פ שינוור חמש רש"י מ"ק הגה"ק הישעני חיים זצוק"ל, משפטים תשל"ו)

הוא מעביר תרומה לבית חב"ד עבור הפעילות, "תשמור לי פסוק", כתב, כיוון שרצה להשתתף בתהלוכה שבית חב"ד מארגן, "אני מגיע מחר ומביא את רשבי" איתי". אלה היו המילים האחרונות ששיגר בליל ל"ג בעומר.

בעת שהיה במירון, הותיר את ילדו מחוץ לרחבת הריקודים, והוא נכנס פנימה. מאוחר יותר יתברר כי היה נס הצלתו של הילד שלא נכנס לרקוד עם אביו.

במהלך השבעה התגלה לילדיו כי אביהם לא היה כלל אדם מן השורה אף שאת פרנסתו מצא בגימון. כך למשל, בל"ג בעומר היה מפציר בעולים לציון הרשב"י לסיים את תהילים המחולק. אחד המנחמים סיפר, כי לפני חג הפסח תשפ"א - חודש לפני פטירתו - הגיע אליו הרב צדיק ז"ל, עם התפילין דרבינו תם שלו וביקש שיבדוק אותן. הסופר בדק ומצא שהתפילין כשרות אך הציע לרב צדיק, כי כשיזדמן סכום כסף לידו ירכוש תפילין מהודרות יותר.

הסופר ידע כי הרב צדיק אינו משופע בממון, ולכן הציע שלא להחליף עדיין את התפילין. "להפתעתי", סיפר סופר הסת"ם שהגיע בימי השבעה כשתפילין מהודרות שכתב עבור הרב צדיק יחד עם כל ההמחאות שהשליש בידי הרב צדיק ז"ל בידו, "אביכם התעקש להחליף את התפילין, ורק ביקש ממני אם אני אוכל לקבל 21 צ'קים דחויים, כי הוא לא יכול לשלם לי הכל בבת אחת".

הסופר העניק להם את התפילין כמתנת פרידה מאביהם וכאות התפעלות מהנהגותיו שלא לחסוך דבר בהוצאות הנוגעות לשמירה על קוצו של יו"ד בשמירת ההלכה ובהידורה.

והוא מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות, אוהב את הבריות ומקרבת לתורה - אלה רק מקצת מההגדרות שזכה להתעטר בהן הרב אריאל צדיק ז"ל, שנקטף במירון והוא אך בן נ"ו שנים. הרב אריאל צדיק, נולד למשפחה מסורתית משכונת גילה בירושלים, אך נפשו איוותה להתקרב ליהדות וברבות השנים, התקרב לחסידות חב"ד, וקבע את מושבו בשכונת בית וגן בירושלים.

עם השנים עלה ונתעלה, והיה לאחד מחשובי קהילת חב"ד בשכונת בית וגן, כאשר מדי יום שיש, עמד בכותל המערבי מבלי לוותר על אף יום בשנה - בחום או בקור - וזיכה יהודים במצוות הנחת תפילין.

שנים ארוכות היה קורא עם הילדים בשכונתו את הפסוקים הנהוגים בחב"ד, וכן הקפיד לצעוד לבית החולים שערי צדק כדי להשמיע את התקיעות בראש השנה, ואף הידר להשמיע מאה קולות לכל חולה או מלווה - וכך לזכות יהודים בתקיעת שופר כהלכתה.

ביתו היה פתוח לרווחה, והוא היה מלקט אורחים מדי שבת, בהקפדה רבה שלא יהא שולחנו ללא אורחים. כולם ידעו כי יש להם מקום בבית משפחת צדיק, כולל חסרי בית שמצאו מקום אצל היהודי בעל הלב החם והחיוך המאיר, שקיבל את כולם וכיבד את כולם במאור פנים יוצא דופן וללא יוצא מן הכלל. בליל הסדר היה שולחנו מוקף אורחים רבים יותר מהרגיל, וכולם מצאו את מקומם בביתו.

אגב, מכריו סיפרו כי הוודעה האחרונה שלו נשלחה לרב בית חב"ד בשכונת הולילנד בירושלים, בה כתב כי

נועם הנשמות

שבבים וגוונים מחייהם
של מ"ה קדושי מירון תשפ"א
הרב אריאל צדיק ז"ל

איש צדיק היה

סיפורו של שבת

האבידה החזרה אחרי ט"ו שנה

מחסידינו של המגיד מקוז'ניץ היה ר' יוסף, אך למרבה צער לא זכה לפני בטן. מדי תקופה היה נוסע אל רבו ומפציר בו לברכו בזרע של קיימא, אולם המגיד כמו התעלם מהפצרותיו או דחה אותן במילים סתומות.

אשתו של ר' יוסף לא הרפתה. היא לחצה על בעלה לתבוע מרבו ברכה ולא להרפות ממנו, עד אשר יזכה בה. ואמנם, פעם אחת התייצב ר' יוסף לפני רבו ואמר: "מורי ורבי הקדוש, אני זז מכאן עד שאזכה בברכתו!".

הרהר המגיד מקוז'ניץ, פניו הרצינו מאוד, ולבסוף אמר: "אם תסכימו לאבד את כל ממונכם, אברך אתכם בזרע של קיימא".

החסידי קפא על עמדו והמילים נעתקו מפיו. הוא הרגיש שאין לו הרשות להחליט החלטה כזאת בעצמו. הוא שב לביתו, להיוועץ ברעייתו. האישה הסכימה מיד לתנאי שהציב המגיד, והחסידי חזר לקוז'ניץ והודיע:

לרבו כי שניהם מוכנים לחיי עוני ומחסור אם בתמורה לכך יזכו לצאצאים. "אם כן, סע אל החוזה מלובלין וכל אשר יאמר לך, עשה", הפטיר המגיד מקוז'ניץ.

עשה ר' יוסף כמצוות רבו ונסע ללובלין. סיפר ל'חזזה' מדוע בא אליו ובשליחות מו. "שב כאן עמי עד אשר יאיר ה' את עיניי", הורה לו ה'חזזה'.

יום אחד קרא לו ה'חזזה' ואמר: "בימי נעוריך היית משודך לנערה מבנות עירך, אך כשגדלת ביטלת את השידוך ופגעת בכבוד הנערה. מעולם לא טרחת לפייסה, ומשום כך נמנע ממך פרי-בטן. עד שלא תפייס אותה, לא יהיו לך ילדים. סע אפוא אל היריד הגדול אשר בבלטה, שם תמצא את המשודכת שלך לשעבר ובקש ממנה מחילה".

ר' יוסף היה נרעש. אמנם כן, בנעוריו שידכוהו הוריו לנערה בת-טובים, אסתר-שפרה שמה, אך כשהתבגר והגיע לפרק האיש מקדש, נשא עיניו להצעה אחרת. מעולם לא טרח - לא קודם החתונה ולא אחריה - לפייס את הנערה על הפגיעה שגרם לה.

נסע ר' יוסף לבלטה. כבר בדרכו לשם חקר כל מי שפגש אם הוא מכיר אישה ושמה אסתר-שפרה מעיר פלונית. גם ביריד עצמו ניסה לברר ולשאול, אך כל ביהוריו העלו חרס.

תעשה, אסלח לך על הפגיעה שפגעת בי בעודי משודכת לך".

חישב ר' יוסף ומצא, כי אם ימכור את כל רכושו ויצרף לכך את המזומנים שברשותו, יהיו בידיו כמתיים זהובים. הסכים לתנאי וחזר לביתו. לאחר שהיו בידיו מתיים זהובים, נסע לסובלק.

חיפש את אחי האישה עד שמצאו יושב בביתו, מדוכא ועלוב. כששאלו מדוע הוא עצוב, ענהו: "קרוב ובא יום נישואי בתי ואין בידי פרטה לפרטה", סיפר לו האח.

"הנה לך מתיים זהובים, טבין ותקילין, להכין את כל צורכי החתונה, כאחד הנגידים!", אמר לו ר' יוסף והושיט לו צרור כסף שמן. פתח האיש את הצרור, והביט בזהובים ובר' יוסף כלא מאמין. "מי אתה ומה פשר המתנה שהבאת לי?!", השתאה.

"אל חשש!", הרגיעו ר' יוסף, "הכסף כשר ואני מוסר לך אותו במצוות אחותך, שפרה-אסתר. בצעירותי היינו משודכים זה לזה, עד שעזבתה ונשאתי אישה אחרת. לפני ימים אחדים פגשתיה כדי לפייסה, והיא ציוותה עליי לתת לך מתיים זהובים, תנאי לסליחתה לי".

עתה לבשו פני האח ארשת של תדהמה מוחלטת. הוא הביט בר' יוסף כפי שמביטים באדם לא-שפוי. "האם באת לשטות בי?! הלא כבר חמש-עשרה שנים שאחותי אינה בין החיים; פה בסובלק נפטרה בדמי-ימיה, ואני בעצמי קברתי!".

רעד אחז בגופו של ר' יוסף. לאחר שנרגע קמעה סיפר לבן-שיחו את השתלשלות הדברים - תחילה עם המגיד מקוז'ניץ ולאחר מכן עם ה'חזזה' מלובלין. לבסוף תיאר את דמות האישה שפגש בבלטה, ולאח לא נותר אלא לאשר כי הייתה אכן זו שפרה-אסתר אחותו, היא ולא אחרת!

כעבור פחות משנה נפקדו ר' יוסף ורעייתו בפרי-בטן. בשנים הבאות זכו לבנים נוספים ולבני-בנים וכולם הלכו בדרך התורה.

שלושה ימים לפני תום היריד, בשעה שהסוחרים כבר החלו בהכנות לחזור לבתיהם, צעד ר' יוסף ברחובה של עיר, מבולבל ואובד-עצות. לפתע החל גשם עז ניתן ארצה. נכנס ר' יוסף לתוך אחת החנויות, למצוא מחסה מהגשם. בין האנשים שנדחקו עמו לחנות הייתה אישה צעירה. ר' יוסף נעמה בצד, והנה קוראת האישה הצעירה בקול רם, באוזני כל הנוכחים: "ראו, האדם הזה שעומד בצד, בצעירותי נטש אותי, והנה גם עכשיו ניצב הוא במרחק...".

כששמע ר' יוסף את דבריה, מיד זיהה את המשודכת לו בעבר. מיד פנה אליה בדברי תחנונים וביקש ממנה לסלוח לו, בספרו לה כי הרחיק ובה עד בלטה רק כדי למוצאה ולבקש את מחילתה. בתוך כך פרץ בבכי שהעיד על כנות דבריו.

"מוכנה אנוכי לסלוח לך", אמרה האישה, "בתנאי אחד". ר' יוסף הנהן בראשו. "אקבל עליי כל תנאי שתשיתי עליי, אם רק אוכל לעמוד בו", אמר.

"ובכן", אמרה האישה, "סע לעיירה סובלק, שם מתגורר אחי המסכן. עני וחסר-כול הוא. תן לו מתיים זהובים לנדוניית בתו. אם כך

עתה לבעשו פני האח ארשת של תדהמה מוחלטת: "האם באת לשטות בי?! הלא כבר 15 שנים שאחותי אינה בין החיים..."

שאלות וחידודים לשולחן השבת

פסוק לי פסוק

ני רק ע"י "שאלות ותשובות" - יתחקו הדברים בלב השומע (תפארת ישראל אבות ו, 1)

מקרא

1. באיזו פרשה מוזכר שאמרו "נעשה ונשמע"?
  - א. ואתחנן
  - ב. משפטים
  - ג. יתרו

תרגום אונקלוס

1. מה פרוש "מלאַתְךָ"?
  - א. הנדרים והנדבות
  - ב. תרומות ומעשרות
  - ג. הביכורים

רש"י

1. חור
  - א. בנה של מרים היה
  - ב. בנו של כלב בן יפונה
  - ג. שתי התשובות נכונות

רמב"ן

1. ורפא ירפא
  - א. שיתן השכר אל הרופאים והם ירפאו אותו
  - ב. יתן לניזק שכר הרופא, והוא יעשה בו כרצונו
  - ג. שימציא לו את הרופא הטוב ביותר

אור החיים

1. מתי ניכרת הפלגת הברכה של הלחם והמים?
  - א. בהסרת החולאים, ובריבוי מטר
  - ב. אם יש בריאות, ריבוי בנים ואריכות ימים
  - ג. אם אין אשה מפלת

חידות

1. בין דיבור למעשה אסור - הגנב חוצץ ועונשו אמור
2. השלש עשרה של רבנו משה, הוא השישי של משה רבנו

המבחן השבועי המלא בקו 'מה אהבתי' מתקשרים, עונים וזוכים 0795-100-200

כרת גרמו

מילים ומקראות לאורם של אונקלוס ורש"י

בין "נערי" ל"אצילי בני ישראל"

וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֵלֶת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פְּרִים: (כד, ה)

אמנם רש"י ז"ל פירש הפסוק עפ"י דרכו, שגם הזקנים נתחייבו מיתה. והוא על פי התנחומא, הסובר ש"אצילי בני ישראל", הם נדב ואביהוא והזקנים. וביאר שאליהם "לא שלח ידו", מכלל שהיו ראויים להשתלח בהם יד. "ויחזו את האלקים", היו מסתכלים בו בלב גם, מתוך אכילה ושתייה, עד כאן ברש"י מתנחומא. כאשר כאמור, על פי אונקלוס לא אירע להם היזק כלל.

אך יעויין בתרגום יונתן על הפסוק "ואל אצילי בני ישראל" שתרגם: "ולות נדב ואביהוא עולמיא שפיריא, לא שדר מִחְתִּיה בההיא שעתא, ברם אֶתְנַטְרָא להון ליום תמיניא לאשלמותא (שהיה זה יום שמיני למילואים), לאסערא עליהון. היינו, שאצילי בני ישראל, הם נדב ואביהוא, שהיה ראוי להשתלח בהם יד, והמתין להם עד יום השמיני של המילואים, ובשים לב לדברי התרגום יונתן, הרי שלא הזכיר את הזקנים בזה. כי לפי שיטתו הזקנים לא חטאו בזה. וכן כתב רבינו אבן עזרא: ואל אצילי, כמו ומאציליה (ישעיה מא, ט), ולא הזכיר זקנים להכניס עמהם נדב ואביהוא. עכ"ל.

שלא טעמו טעם חטא ליתן ריח כלבנון וכו'. באותו הקשר יש לציין לדברי התרגום על הפסוק בהמשך, "ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו" (כד, יא), והתרגום מפרש: "ולרברבי בני ישראל לא הוה נזקא וחזו ית יקרא דה' והוון חדן בקרבניהון דאתקבלו ברעוא כאלו אכלין ושתו". דהיינו, שבני ישראל היו כל כך שמחים בעבודת הקרבנות שהתקבלו ברצון לפני ה', עד שחשו עונג - הדומה לעונג הגשמי של אדם האוכל ושותה.

תרגם אונקלוס, את נערי - "ית בוכרי". וכן כתב רש"י ז"ל: "את נערי", הבכורות. וכך גם בתרגום יונתן בן עוזיאל, "ושדר ית בוכרי בני ישראל, ארום עד ההיא שעתא הות פולחנא בבוכריא, דעד כדון לא אתעביד משכן זימנא, ועד כדון לא אתיהיבת כהונתא לאהרן".

האבן עזרא ז"ל כתב, שהם בני הזקנים הבחורים, שעלו עם משה. אך הרשב"ם ז"ל כתב שהיו בכורות. והוא כדברי אונקלוס ורש"י בשם חז"ל.

אמנם הרמב"ן ז"ל כתב "ביכורים" כהתרגום, אלא שאח"כ כתב, "ולא ידעתי למה קורא לבכורות בשם נערי". ופירש על דרך הפשט, כי אלה הם בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא... כי הם הנבחרים בעם והקדושים בהם, כענין שאמרו (ברכות מג:) עתידין בחורי ישראל

לזכר יתום לאלמנה יתום ובמיוסם!

זכות השתתפותכם בלימוד שמו"ת מדי שבוע במסלולי 'מה אהבתי'
תעמוד לכם להתברך בבריאות איתנה לאורך ימים ושנים טובות!

מה אהבתי

לדעת את הפרשה

לזכר נשמתם של מ"ה קדושי מירון חשפ"א

ואלו שממות הזונים בתורלוח:

יצחק גרוסמן	אפריים פרלמוטר	חיים דיזייד
יונה אורי	יהודה שושן	אברהם רפאל לוי
אהרון חיים בנדר	אהרון גולדמן	אטיאס נהוראי
יוסף דבורקין	ישראל חיים בלומנטל	שניאור לנצנר
אליהו ברנוי	צבי סלובצקי	ישראל בע
חיים יוסף לוי	דוד סופר	ברוך מרדכי רוט

אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי:
לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור
שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו עטרות
ודיבון, שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור
מאריכין לו ימיו ושנותיו ...
(ברכות ח.)

מתקשרים לפרשה מתחברים לתורה
079-5100200

פרשה
על הקו